

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain muuttamisesta (HE 119/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Timo-Jaakko Uotila, työ- ja elinkeinoministeriö
- liiketoimintajohtaja Juuso Heinilä, Finnvera Oyj
- johtaja Petri Vuorio, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Petri Malinen, Suomen Yrittäjät ry
- Director, Financial Services Tuomas Haapakoski, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- Finanssiala ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annettua lakia siten, että Finnvera Oyj voisi kattaa tarvittaessa luottoriskin vientitakuun ja alustakauksen lisäksi muilla toimenpiteillä. Luottoriskin kattaminen myös muulla tavalla kuin myöntämällä vientitakuu on perusteltua Finnvera-konsernin sisäisen prosessin tehostamiseksi. Korkorisikin suojaamisen osalta esitetään, että yhtiö voisi kiinteäkorkoisissa luotoissa hallinnoida korkoriskejä myös muutoin kuin tekemällä korontasauksen. Muutokset ovat perusteltuja, jotta varsinkin suorien vientiluottojen korkorisikin hallintaan voitaisiin käyttää siihen paremmin soveltuvia menetelmiä.

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2022 vp

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2022 lukien.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Hallituksen esityksen mukaan Finnvera-konserniin kuuluva Vientiluotto Oy voi jatkossa tarjota suomalaisten vientiyritysten ulkomaalaisille ostajille suoria vientiluottoja niin, että Finnvera Oyj takaa luottoon liittyvät riskit ja toimii luotonantajan agenttina. Ehdotuksen tavoitteena on korjata markkinapuutetta pienempien vientiluottojen osalta ja järjestää rahoitusta erityisesti pk- ja mid-cap-yrityksille tilanteissa, joissa vientiluottoja ei ole mahdollista järjestää pankkien välityksellä.

Ehdotus perustuu hallituksen puolivälin kehysriihessä keväällä 2021 tehtyyn päätökseen, jonka mukaan Finnvera Oyj:n pk-yritysten viennin rahoitustuotteita tulee kehittää niin, että otetaan käyttöön suorat ostajaluotot.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esityksen tavoitteita perusteltuina ja puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Mahdollisuus myöntää suoria vientiluottoja

Nykyisen lainsäädännön mukaan vientiluotot myöntää Finnvera-konserniin kuuluva Suomen Vientiluotto Oy, ja luoton vakuutena on Finnveran myöntämä vientitakuu tai alustakaus. Pankit toimivat luottojen välittäjinä, ja niillä on merkittävä operatiivinen rooli muun muassa asiakkaan tunnistamisessa, luottoasiakirjojen laatijana, luoton hallinnoimisessa sekä rahaliikenteen käytännön toteuttajana. Pankkien vientiluottotoiminnan painopisteenä ovat kuitenkin viime vuosina olleet lähinnä suuret vientiluotot ja suuret yritykset, joiden rahoitushankkeista ne kilpailevat. Sen sijaan pankkien kiinnostus pienempiä vientiluottoja kohtaan on vähentynyt. Tämä on vaikuttanut haitallisesti erityisesti pienten alle 20 miljoonan euron suuruisten vientiluottojen saatavuuteen sekä suomalaisten pk- ja mid-cap-yritysten vientihankkeisiin. Samalla myös näiden yritysten kasvu ja kansainvälistyminen on vaikeutunut.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan pieniä vientiluottoja voidaan tarjota suoraan suomalaisten yritysten ulkomaisille ostajille. Vientiluoton suora rahoitus tarjoaa vientiyrityksille pankeista riippumattoman rahoituskanavan markkinapuutetilanteissa. Uudistus on tärkeä myös sen vuoksi, että useilla keskeisillä kilpailijamailla on jo käytössä toimivia ja erityisesti pieniin vientiluottoihin suunnattuja kansallisia järjestelmiä. Valiokunta huomauttaa, että ehdotetun suoran luotonantotoiminnan pitää rajoittua tilanteisiin, joissa on aito markkinapuute, eikä vastaavanlaista rahoitusta ole kaupallisten rahoituslaitosten kautta saatavilla. Valiokunta toteaa vielä, että suoria vientiluottoja myönnettäessä riskien ja asiakkaiden arvioinnissa tulee noudattaa asianmukaisia alan toimintaperiaatteita. Toisaalta uuden lainsäädännön mukaisten ostajaluottojen pitää olla prosesseiltaan ja hinnoittelultaan kilpailukykyisiä kilpailijamaiden vastaaviin vientiluottojärjestelyihin verrattuna.

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2022 vp

Finnveran nykyistä laajempi keinovalikoima hallita korko- ja luottoriskejä

Ehdotus myös laajentaa Finnveran keinovalikoimaa hallita korko- ja luottoriskejä. Esimerkiksi korkoriski on mahdollista suojata kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta hankittavalla koronvaihtosopimuksella, joka on usein huomattavasti toimivampi ja tehokkaampi tapa pienten vientiluottojen osalta. Talousvaliokunta pitää ehdotusta myös tältä osin perusteltuna.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää kannatettavana suomalaisten pk- ja mid-cap-yritysten viennin tukemista ehdotetulla tavalla. Valiokunta korostaa, että suoran luotonantotoiminnan tulee rajoittua tilanteisiin, joissa on aito markkinapuute, eikä vastaavanlaista rahoitusta ole kaupallisten rahoituslaitosten kautta saatavilla. Lisäksi on tärkeää seurata systemaattisesti suorista vientiluotoista mahdollisesti seuraavien luottotappioiden kehitystä sekä sitä, miten luotto- ja korkoriskien hallinnassa on onnistuttu.

Valiokunta toteaa, että uudistuksen avulla voidaan olennaisesti parantaa pk-yritysten viennin edellytyksiä. Pk-yritysten osuus kokonaisviennistä on Suomessa selvästi pienempi kuin monessa verrokkimaassa, esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa. Suomen talouden kasvun, kilpailukyvyn ja kriisinkestävyyden näkökulmasta on olennaisen tärkeää, että myös pk-yrityksillä ja pienemmillä vientihankkeilla on mahdollisuus menestyä kansainvälisillä markkinoilla. Valiokunta katsoo, että ehdotus osaltaan kannustaa suomalaisia pk- ja mid cap-yrityksiä kehittämään innovaatioita ja markkinoimaan niitä myös kansainvälisillä markkinoilla. Talousvaliokunta pitää uudistusta tarpeellisena myös siksi, että monet suomalaiset pk-yritykset etsivät uusia korvaavia markkinoita Venäjän hyökkäyssodan ja Brexitin aiheuttamien markkinamuutosten takia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 119/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2022 vp

Helsingissä 9.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Hussein al-Tae sd

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen